

JOULUPUKKI

OSAKEYHTIÖ VALISTUS HELSINKI 1923

JYVÄSKYLÄN
Tietokirjasto

Joulurauha.

Taas kynttilät nyt loistaa joulupuun
ja ihmisaatos tähtiin kohoaa;
niin sielu yhtyy lauluun siunattuun,
ja sydän kylmä lämpimäksi saa.

Maan murheet meitä usein ahdistaa,
ne telkii tiemme, valon peittää pois;
nyt tahdomme ne kaikki unhottaa
kuin koskaan niitä ollutkaan ei ois.

Nyt kukkii jouluruusu kaunoinen.
Soi loisteen sille suurin rakkaus,
mi kärsii autuudeksi ihmisten, —
se maailman on valo, vapahdus.

Niin armahat suo joulu antimet
kuin äiti hellä lempilapselleen;
pois niitä luotas hylkiä voi et,
vaan otat vastaan, nöyryyt kiitokseen.

Sun kunniakses, joulu, laulut soi
ja liekit kirkkaat loistaa kynttiläin,
kun armo-ihmees rauhan meille toi
ja sieluun kaipuun töiden yleväin.

Alfr. Saukkonen

Jouluaika ja joulupuu.

Nyt saapuu taasen joulu, lasten ja vanhem-
pain rakkain juhla. Kirkkaat kynttilät hoh-
tavat silloin ja joululaulut soivat vuoroin
iloisina ja reippaina, vuoroin sydämellisen
hartaina. Kirkoissa ja kristillisissä kodeissa
julistetaan taasen sanomaa Vapahtajan syntymi-
sestä. Hän ei ilmestynyt voimakkaan sotajoukon
ympäröimänä mahtavana valtijaana, vaan heik-
kona avuttomana lapsena, jonka ensimmäisenä asun-
tona oli eläinvaja ja vuoteena seimi. Mutta juuri
tästä Betlehemin seimestä levisi ensimmäisenä joulu-
yönä ihmisluvulle verrattomasti enemmän onnea
kuin Rooman keisarin palatsista, jossa ylistetty
Augustus sinä aikana maailman hallitsijana eli;
eikä Betlehemin tähti ole kadottanut vähääkään

loistostaan, vaikka sen syttymisestä on jo kulunut
melkein kaksituhatta vuotta. Sen ajan mahtavat
valtakunnat ovat hävinneet, mutta se Jumalan
valtakunta, jonka Jeesus toi maailmaan, on kai-
kista aikojen myrskyistä huolimatta säilynyt ja
kehittynyt jakaen siunausta kansakunnille sekä
yksityisille ihmisille.

Betlehemin ihmeellisen yön muistoa vietämme
kiitollisin ja riemuisin mielin joka vuosi sinä aikana,
jolloin talvi on saanut vallan seuduillamme. Sil-
loin on suurimman pimeyden ja pisimmän yön
valta, ja silloin juuri meidän juhlatulemme muis-
tuttaa »valosta, joka synkeydestä loistaa». Temp-
peliin kellot kaikuvat, mutta ne eivät silloin
ilmoita tulipalaa tai muuta tapaturmaa, kuten

usein muulloin suurissa ihmiskeskuksissa, vaan soivat taivaallisen rauhan sanomaa. Ja kirkot valaistaan pimeään aamuyön hetkillä, ja ihmisäänet yhtyvät urkujen säveleeseen laulamaan jouluvirttä: »Kas kirkas nyt kointähtönen...»

Suuret uskonnolliset juhlamme soveltuvat erinomaisen hyvin juuri niihin vuodenaikoihin, joina niitä vietetään. Pääsiäinen on aikaiseen keväällä, jolloin tapahtuu luonnon herääminen talvisesta unestaan, helluntai ja juhannus ovat myöhäisemmän kevään ja keskikesän ihanana ja rehevänä aikana, syksyllä myöhään vietetään pyhain miesten päivänä vainajain muistoa, ja talveen liittyy vihdoin jouluaika.

Emmekä jouluamme voi ajatellakaan muussa ympäristössä kuin juuri talven keskellä. Siihen se sopii oivallisesti. Luonnossa on pakkasen ja kinosten valta. Kirpeä pohjatuuli ajelee lunta pitkien kетоja; vaikkapa hangen alta joistakin paikoin maanpintaa paljastuisikin, ei variksenkaan vankka nokka voisi siitä mitään elatusta irroittaa. Matalalla kulkevat pilvet lisäävät lyhyiden päivien synkkyyttä. Kasvien elämä on sulkeutunut silmuihin, ituihin ja siemeniin, hyönteisten elämä toukkiin ja koteloihin. Monet nelijalkaiset ovat asettuneet talveksi nukkumaan sammaliin ja puiden juuriin kaivamiinsa pesiin, toisilla niistä on kova taistelu saadakseen henkensä säilymään seuraavaan kesään. Ihmisen rakkaus rientää niille usein avuksi; niinpä hyvät lapsetkin heittävät väriseville ja nälkäisille linnuille jyviä ja leivänmuruja. Lehtipuut kohoavat hangesta alastomina ja synkkinä; havumetsä sitä vastoin on vihanta, mutta sielläkin kuuluu puiden latvoissa ikäänkuin luonnon valituslauluna milloin paisuvaa milloin hiljenevää huminaa, kuisketta ja kohinaa.

Jeesuksen syntymisen aikoina oli koko maailmassa ikäänkuin talvi. Jäykkä, kylmä itsekkäisyys vallitsi kaikkialla. Ihmissuku harhaili pimeydessä. Kansat kärsivät armottomien mahtimiesten sortoa ja orjuutta, samalla kuin ne huokasivat omaa voimattomuuttaan ja pakanuuden toivotonta tyhjyyttä. Yksi heimo vain, Israelin suku, oli säilyttänyt Jumalan armon tunnon ja vapahduksen toivon. Niinkuin talvella pakkasen ja hädän ahdistaessa odotetaan pian koittavaa kevättä, niin Israelin profeetat julkilausuvat sen ajan kansojen pelastuksen ikävän ja vapahduksen kaipuun. Ja puutteensa tunteville avuntoivojille kuului lohdullinen vastaus: »Niin Jumala on maailmaa rakastanut, että hän antoi ainokaisen Poikansa.»

Ensimmäiset jouluvalot loistivat Betlehemin kedolla. Jeesuksen syntymäpäivän, s. o. joulun, viettäminen tuli kristittyjen kesken tavaksi vasta muutamia satoja vuosia myöhemmin. Vietämmekö jouluamme juuri Vapahtajamme syntymäpäivää vastaavana päivänä, sitä ei voida ratkaista, mutta kun siksi on valittu joulukuun 25 päivä, on sillä ollut perustuksena se ajatus, että silloin sattuva talvipäivänseisähdys, jolloin yöt alkavat jälleen lyhetä ja päivät pidetä, hyvin kuvaa tai-

vaallisen valon koittoa maailman synkeyteen. Muinaiset suomalaiset viettivät joulua alkuaan vainajain juhlanä, jolloin pahnvoja levitettiin pirtin permannolle, ettei kolinalla peloiteltaisi silloin muka entisissä kodeissaan vierailevia vainajain henkiä. Meidän jouluolkemme muistuttavat Vapahtajan syntymäseimeä. Vanhoissa pohjoismaisissa laeissa säädettiin erityinen joulurauha, joka tuona melskeisenä aikana takasi erikoisen oikeusturvan joulupäiviksi ja vielä muutamiksi viikoiksi niiden jälkeenkin. Sen muistona on kai meillä, nykyisellä kouluväellä, joululupamme.

Joulupuun pohjoismaissa tullut käytäntöön vasta noin puolitoista vuosisataa sitten. Nyt me tuskin voimme ajatellakaan joulunviettoa ilman kirkaasti valaistua kuusta. On useita hurskaiden ihmisten sepittämiä taruja, jotka kuvaavat, kuinka kuusi joutui joulupuuksi. Muutama vuosi sitten esitti tämän kirjoittaja yhden niistä Valistuksen Lasten Lehden nuorille lukijoille. Sen mukaan kaikkietävä Jeesuslapsi toimitti valinnan jo seimessään hyljäten ylpeän palmun ja ihastuen nöyrään kuuseen, jonka oksille satoi lukemattomia tähtiä taivaslaelta. Erään toisen tarun mukaan Jeesus itse lähetti taivaan korkeudesta useita enkeleitä etsimään puhtainta puuta synnyinjuhlanä kaunistukseksi. Enkelit tutkivat kaikki metsän puut, mutta niissä oli jokaisessa virhe tai tahra. Vihdoin he tulivat kuusen luo. Heti kun he sen huomasivat, päästivät he jo riemuhuodon.

»Kuinka ihana puu, kaikkia muita kauniimpi!» sanoi yksi enkeli.

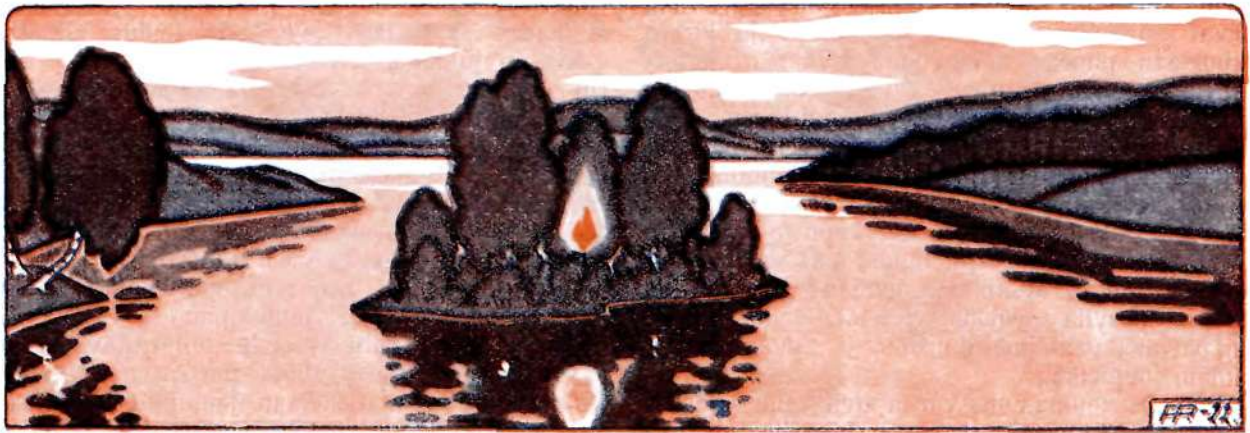
»Kuinka viehättävä on tuo ainainen vihreys, joka hohtaa sen oksien lukemattomista neulasista! Se on ikuisen toivon väri!» huudahti toinen taivaanläheteistä.

»Ja kuinka suloinen tuoksu on näillä neulasilla! Muistuttaa hienointa hajupihkaa ja tempelin pyhää savua!» huomautti kolmas autuas henki. »Oi ihmeitten ihmettä!» riemuitsi neljäs. »Katsokaa, rakkaat veljet, kuinka oksat liittyvät runkoon ristinmuotoisesti ikäänkuin muistuttaen lunastustyön tunnusmerkkiä!»

»Sen rungosta tulvii kultaisia pihkapisaroita kuin säälinkyyneleitä isänsilmästä», sanoi eräs seraafi.

»Ja kuinka valkoista on puun runko!» lisäsi muuan pieni enkeli.

»Kuusi, aina vihanta, tuoksuva kuusi olkoon joulupuun!» huusivat taivaalliset vaeltajat yhteen ääneen, katkaisivat hopeaisella kirveellään puun rungon ja kantoivat kuusen taivaaseen Jeesuksen luo. Hän kiitti valintaa ja kiinnitti omin käsin kuusen oksille säteileviä kynttilöitä, kultaisia pähkinöitä, hopeahelmiä ja punaposkisia omenoita ja lähetti sitten enkelin viemään sitä maan lapsille. Enkeli lensi kuutamohohteen ja hopeisten pilvien läpi ja saapui suureen rakennukseen, jossa oli paljon sairaita, köyhiä ja onnettomia. Ja heille ensimmäinen joulukuusi säteili lohduttavaa valoa, joka kertoi Vapahtajan armahtavasta rakkaudesta.

PYHÄSAAREN AARRE

Kansantarinan mukaan kirjoittanut ja kuvittanut A. Paischeff.

Olipa ennenmuinoin ja on vielä nykyäänkin eräässä Suomen monista Pyhäjärvistä noin sadan tahi sadanviidenkymmenen metrin levyinen Pyhäsalmi. Ja salmen keskellä oli saari, nimeltä Pyhäsaari. Tähän saareen oli kätkeyty aarre. Sen huomasi jo siitä aarrevalkeasta, joka siellä aina öisin paloi ja houkutteli ihmisiä luoksensa.

Monet yrittivätkin saada aarretta haltuunsa, mutta kukaan ei ollut yrityksessään onnistunut. Joko he eivät tienneet oikeata keinoa, jolla aarteen saattoi saada valtaansa, tahi jos tiesivätkin keinon, niin puuttui heiltä kyky sen käyttämiseen. Aarteen saattoi nimittäin saada omakseen vain hän, joka saapui saareen yksioista jäätä pitkin yksioisellä varsalla ajaen. Se olikin vaikea tehtävä. Vielähän sitä yksioista jäätä pitkin ajeli, kun oli ollut oikein kova pakkanen, mutta ajapa yksioisellä varsalla! Siinä semmoinen pulma ettei sitä helpolla ratkaistu.

Mitenkä yksioinen varsa, joka tuskin jaloillaankaan pysyy, saattaisi vetää rekeä, ajattelivat monet. Ja mitenkä sitä ohjaisi? Eihän semmoinen elävä vielä ohjista mitään ymmärrä.

Useat ajoivat saareen vanhalla hevosella yksioista jäätä pitkin. Toiset taas ajattelivat, etteihän sillä niin väliä ollut, ajoiko todellakin varsalla, kunhan se vain oli mukana. Ja niin ajoivat he emällä, juokсутtaen varsaa jälestä. Mutta kukaan heistä ei kuitenkaan päässyt aarteeseen käsiksi. He joko hukkuivat heikkoon jäähän tahi hävittivät valkean näkyvistään ja saivat tyhjintoinin noloina palata.

Näytti siis siltä kuin Pyhäsaaren aarre jäisi ikipäiviksi saavuttamattomaksi.

Olipa kuitenkin paikkakunnalla eräs mies, jolle onnistumaton yritys onnistui. Köyhä torpanpoika Antti nimeltään palveli renkinä Pyhäsalmen rannalla olevassa suuressa talossa. Samassa talossa oli palvelijattarena Liisa niminen tyttö, hänkin yhtä köyhä kuin Antti. Mutta hän oli kaikinpuolin kunnollinen, reipas ja kaunis tummansinisine silmineen ja ruskeine, kiharoine huksineen. Antti oli häneen ihastunut, samoin kuin Liisakin Anttiin. He olisivatkin jo aikoja sitten perustaneet itselleen oman

yhteisen kodin, mutta köyhyys esti heidät siitä. Toivosta he eivät kuitenkaan luopuneet.

»Saisinpa vain aarteen haltuuni», ajatteli Antti usein, »niin heti ostaisin talon ja toisin Liisan siihen emännäksi». Mainitsipa hän joskus Liisallekin näistä mietteistään, mutta Liisa veitikka hänelle vain nauroi »Yhtä helppoa on noutaa kuu taivaalta, kuin hakea aarre saaresta», sanoi hän. »Mistä sinä semmoisen yksioisen varsan otat, joka sinut, suuren miehen, saareen vetäisi. Heitä pois turhat mietteet ja koetetaan keksiä joku muu keino», neuvoi tyttö Anttia.

Liisa ei näet luottanut minkäänlaisiin ihmeihin.

Mutta Antti ei luopunut mielijatuksestaan. Hän mielti asiaa yhä enemmän, harkitsi sitä päivällä työssä, yöllä vuoteessa. Ja viimein hänestä alkoi tuntua siltä, kuin ei yritys olisikaan aivan mahdoton toteuttaa. Hän punnitsi puoleen ja toiseen, ja lopulta hän ryhtyi kaikessa hiljaisuudessa veistelemään pientä kelkkaa. Hän teki sen mahdollisimman kevyeksi. Ainoastaan jalaket hän teki ohuesta raudasta, että pikku reki paremmin luistaisi jään iljangossa. Sitäpaitsi hän laati siihen melkein veneenmuotoisen kokan, mutta vielä terävämmän, että se hyvin halkaisisi ilmaa. Perään hän sijoitti kevyen selkänöjan, joka suotuisan tuulen siihen sattuessa, saattoi toimia purjeena. Vielä teki hän nahkahihnoista varsalle sopivat valjaat, jotka nahkahihnoilla kiinnitettiin kelkkaan. Näistä hommistaan hän ei edes Liisallekaan hiiskunut mitään. Saatuaan kelkan valmiiksi, piiloitti hän sen ja alkoi odottaa salmen jäätymistä.

Silloin vietti hän jännityksen päiviä.

Onni oli hänelle suotuinen. Eräänä varhaisena aamuna, myöhään syksyllä syntyi varsa erälle talon monista tammoista. Emä oli suuri ja vankkarakenteinen, joten varsakin oli vauras. Samana päivänä tyyntyi ja seestyi ilma, ja iltapäivällä oli jo ankara pakkanen, joka yöksi vain kiihtyi.

Aamulla oli koko Pyhäjärvi vahvassa jäässä. Pakkasta jatkui koko seuraavan päivänkin, joten jää yhä vain vahvistui. Niin talvi takoi Antille siltää unelmiensa onnelaan.

Iltapäivällä ryhtyi Antti kaikessa hiljaisuudessa valmistelemaan Pyhäsaaren retkeään. Hän kulki pitkin

rantoja, pani merkille tuulen suunnan, otti kelkan ja valjaat kätköstään ja vei ne rannalle venhevaajaan. Sitten varasi hän talliin terva-astian ja vähän karkeata hiekkaa.

Kun koko talo illallisen jälkeen oli asettunut levolle, hän hiipi talliin, tervasi varsan kavionpohjat ja pakoitti sen sitten kulkemaan hiekalla niin, että hiekka tarttui tervattuihin kavioihin. Tämän teki hän sentähden, ettei varsa liukastuisi iljankoisella jäällä; sillä olihan niin pientä varsaa vielä mahdotonta kengittää. Sitten hän talutti tamman varsoineen rannalle, valjasti varsan kelkan eteen, mutta jätti sen ohjaksitta. Ne hän sensijaan kiinnitti emähevosen suupieliin. Ja ne olivatkin tavallista pitemmät.

Sitten tarkasti hän uudelleen tuulen suunnan, että se varmasti olisi edullinen, istuutui kelkkaan ja nykäisi tammaa ohjista, suunnaten matkan heti saarta kohden. Varsa, yrittäessään seurata emäänsä, hämmästyí, kun tunsi olevansa kiinnityketty johonkin. Se alkoi hiukan rimpuilla, mutta kun emä jatkoi matkaansa, yritti se uudelleen seurata sitä, ja silloin läksi kevyt kelkka liikkeelle. Eikä se painavalta tuntunutkaan. Se liukui kuin kevyt lehti iljängolla.

Jää oli siksi heikkoa, ettei se hiljaista ajoa kestänyt jolloin hevosen paino olisi tullut viipymään liian kauan samalla kohtaa. Sentähden nykäisi Antti tamman vinhaan raviin, ja varsa läksi täyttä laukkaa seuraamaan emäänsä. Pianhan tämmöisellä vauhdilla saaren päästiin.

Sinne tultuaan sitoi Antti tamman rantaleppään ja läksi itse kulkemaan aarrevalkeata kohti, joka oli saaren keskellä.

Kun Antti saapui valkean luo, ei liekki sammunutkaan, kuten oli tapahtunut edellisten aarteenhakijain paikalle yrittäessä, vaan se suureni sitä mukaa, mitä lähemmäksi hän sitä tuli. Kun hän oli päässyt aivan valkean ääreen, halkesi maa kovalla ryskeellä hänen jalkainsa juuressa, ja hän näki kymmenen täysinäistä kultasäkkiä edessään. Antti miltei kivettyi hämmästyksestä, mutta hän tointui pian ja alkoi harkita, miten saisi säkit poiskuljetetuksi. Kelkkaan ne eivät mitenkään kaikki yhtäikaa mahtuneet, eikä jää sitäpaitsi olisi kestänyt sellaista painoa. Yksitellen täytyi säkit kul ettaa, jos mieli saada ne toiselle rannalle. Mutta ensin ne oli kannettava saaren rantaan.

Antti ryhtyi heti toimeen, ja ihmeekseen hän huomasi ne kevyemmiksi kuin oli luullut. Saatuaan kaikki säkit rantaan, hän pani niistä yhden kelkkaan ja valjasti nyt tamman kelkan eteen, antaen varsan juosta vapaana. Näin hän läksi ajamaan kotirantaan. Siellä hän kätki säkin venhevajan alle, vei tamman varsoineen talliin ja sitten lähti kelkkoineen omin voimin noutamaan toisia säkkejä. Yksitellen hän ne kaikki kuljetti sitten salmen yli ja kätki huolellisesti samaan paikkaan, johon oli ensimmäisenkin piiloittanut. Kaiken tämän tehtyään hän meni renkitupaan nukkumaan. Mutta kauan karttoi uni

(Jatkoa 2 lehden takana.)

«Antti oli häneen ihastunut, samoin kuin Liisakin Anttiin.»

HALTIJAJÄNÖN JOULUYÖ

Joulupukille kirjoittanut Veikko Korhonen. Kuvittanut Rudolf Koivu.

Jussukka oli tullut Puputin jälkeen haltijajänöksi ja kotiutunut jo kokonaan uusille olinpaikoilleen. Ei ollut vihamiehiä missään, eikä talon pikku poikakaan laittanut lankojaan hänen poluilleen.

Talon vanhasta raunastakin oli jo vähitellen tullut hänen hyvä ystävänsä. Sen luona oli niin mukavaa kuutamoinä käydä tarinoimassa. Ruuna, jota sanottiin, Julleksi, jätti aina kauralyhteestään, silloin kun sattui sen saamaan, jotain hänenkin varalleen.

Nytkin oli kirkas kuutamoyö ja Jussukka kupsehti niityllään. Oli kovin mukavaa juosta kilpaa varjonsa kanssa ja heittää kuperkeikkoja hohtavalla hangella. Silpaistuaan ladon suulla vähän illallista oikasi Jussukka metsän läpi jälleen Julen puheille.

Kuulostettuaan, ettei ollut missään mitään pelättävää, pujahti Jussukka tallin ovi-kolosta sisään.

Julle torkkui parvesaan...

— Kuulehan, mitä sinulla on tänään ajettu, kun sinua nyt noin rau-

kasee? kysäsi Jussukka ja sipaisi käpälällään ruunaa lerpattavaan alahuuleen.

— Halkoja ja heiniä ajettiin pyhiksi, ja Pekka pani niin kovin suuret kuormat, huokasi Julle.

— Miksikä pyhiksi? Eihän vain jouluksi?

— Jouluksipa niinkin. Oletpa sinäkin haltijajänis, kun et tiedä, että huomenna on jo joulun aatto.

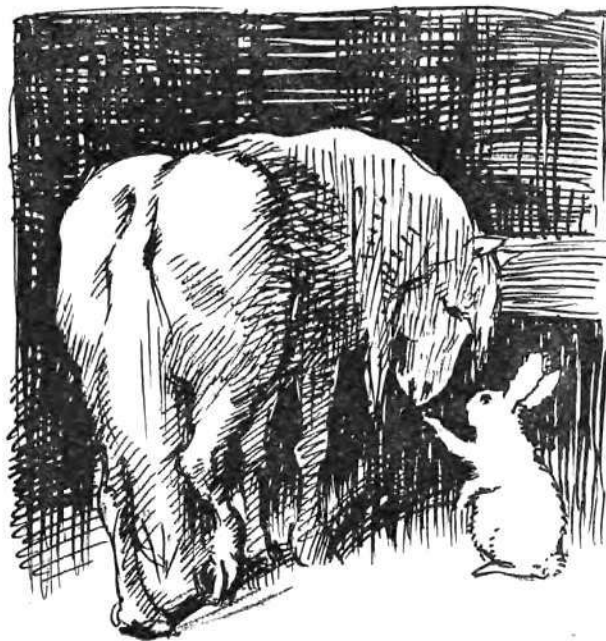
— Ka, sekaantuuhan tässä päivistä, kun joka yö on tällainen kaunis kuutamo. Kuule, Julle, menevätkö ne sinulla joulukirkkoon?

— Niin tuo Pekka kuului sanovan, että men-

nään. Ja tietysti ne menevät. Vaikka enhän minä enää jaksaisi juosta, kun olen näin vanha.

— Pitäisi minunkin, arvelen tässä, lähteä kerran joulukirkkoon, mutta sinne ei taida osata, tuumaili Jussukka.

— Kun tulet minun perässäni, niin kyllähän osaat. Mutta eri asia on, päästäneekö nuo sinne kirkkoon asti, eivät ne ole minua päästäneet. Siellä kirkon aidan luona minä aina saan seistä ja kuunnella, kun kirkossa soivat urut ja virsiä veisataan.

— Onko se kaunista? uteli Jussukka.

— Kaunistahan se on, kovin kaunista. Ihan minunkin vedet kiihoovat silmiin, vaikka olen tällainen.

Puputti vilkutti korviaan, mielti vähän aikaa ja sanoi sitten:

— Jospa lähtisi hyvinkin jouluyönä laukkaamaan. Joko sinne täytyy varhain lähteä?

— Aikaisinhan ne lähtevät. Kun taas jaksaisi juosta heidän mielikseen, niin että isäntäkin olisi hyvillään. Tuossa on sinulle vähän kauralyhteen tähteitä, jos sinulla nimittäin nälkä on.

— Syö sinä vain itse, että sitten jaksat juosta. Minä saan tuolta talon riihen edestä kyllikseni. Panevatko ne sinulle jouluaamuna ne tiukupäitset kaulaasi?

— Nehän nyt toki jouluna. Minä puistelen sitten tiukuja, että osaat tulla sieltä pesältäsi.

— Muistakin sitten varmasti puistaa, virkkoi Jussukka ja pujahti samassa kolosta ulos ja laukkaili iloisena niitylleen.

Seuraavana ilana siisti Jussukka itseään ja toi uudet havutpesäänsä. Aamulla hän sitten saa nähdä kirkon ja tuikutavat kynttilät ja kuulla kellojen mahtavan äänen ja urkujen soiton, niinkuin Puputtivainajakin kertoi nähneensä ja kuulleensa. Täytyihän jokaisen haltijajänön käydä kerran joulu-

kirkossa. Kaikesta siitä oli niin mukava kertoa toisille jussukoille ja muille metsän eläville.

Sinä iltana paneutui Jussukka aikaisin nukkumaan herätäkseen aamulla silloin, kun ruuna puistaa tiukujaan.

Mutta voi sun ilkeys sentään, miten uni saattoikin tehdä haltijajänölle niin pahat tepposet, ja vielä jouluyönä. Kun Jussukka heräsi lämpimässä pesässään, oli jo aamuhämärä ja tilhit olivat ladon nurkalla pihlajassa aamiaisellaan.

Häpeissään ja harmissaan laukkasi Jussukka talon pihaan ja löysi siellä vitilumessa vain reen jäljet.

Siinä hän sitten kupsehti pihamaalla eikä lähtenyt pakoon, kun talon pikku Pekka tuli ovesta ulos ja jäi ihmetellen katsomaan metsän jouluvierasta.

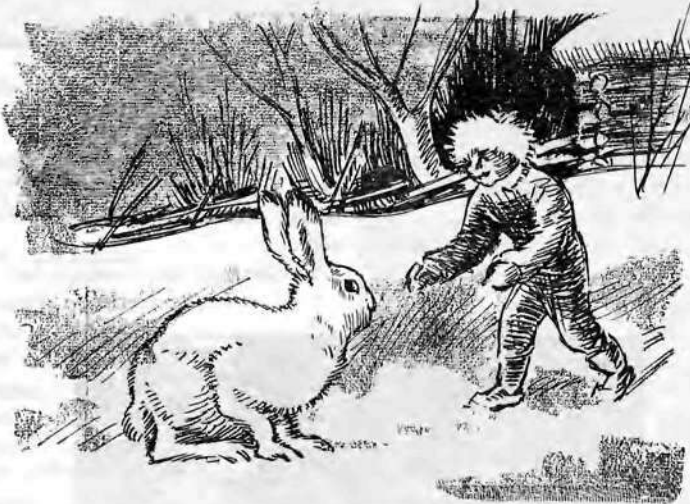
— Pupu, tule tänne, houkutteli Pekka. Saat äidiltä joulutortun, jos vain tulet tupaan. Mitä sinä haet?

— Vanhaa ruunaa, jonka mukana lupasin mennä joulukirkkoon.

— Vai kirkkoon! Enpä sinne minäkään päässyt. Matti pääsi tänä jouluna, mutta ensi talvena on minun vuoroni. Mennään sitten yhdessä.

Pekka koetti tavoittaa Jussukkaa syliinsä, mutta tämäpä kapaisi metsään niin että lumi pölisi.

Jussukan täytyi jäädä odottamaan ensi talvea joulukirkkoon päästäkseen.

Piilosilla.

„Etsikäähän, lapset, mihin Martti sulii!”
Käytiin ladot, tallit — jokos selvä tuli?
Eihän miestä löydy koko kartanosta,
„Leipätiinun kannta, pieni Maiju, nosta!”
Äidin leipähomma taisi mennä myttyyn.
Leikkiessään Martti eksyi leipäpöyttyyn.

Pelastuihan tämä Joukahainen suosta,
mutta avojaloin saikin saunaan juosta,
Taikinaan se tarttui pikku miehen tossu,
Äiti harmitteli. „Noh, noh!” tuumi possu.

Emil Holmström.

«Antti nykäsi tamman vlnhaan vauhtiin, ja varsa läksi täyttä laukkaa seuraamaan emäänsä».

(Pyhäsaarenaarre. Jakt. 2 lehden takaa.)

hänen silmänsä. Unetonna loikoessaan hän ajatteli kaikkea sitä hyvää, minkä aarre toi matkassaan. Vasta aamuyöstä hän nukahti keveään uneen.

Aamulla herättyään hän riensi heti Liisalle kertomaan tapauksesta. Tyttö luuli hänen tulleen hulluksi eikä lainkaan uskonut hänen juttuaan ennenkuin Antti oli näyttänyt hänelle rahasäkit. Mutta samalla Antti kielsi ankarasti häntä puhumasta asiasta kenellekään, ja Liisa lupasi vaieta.

Pyhänä meni Antti isännän luo ja alkoi hieroa talonkauppoja. Talo, jossa Antti oli renkinä, oli paikkakunnan suurimpia, ja isäntä vain naureskeli Antin ostopuuhille eikä ottanut hänen puheitaan vakavalta kannalta. Vasta, kun Antti suuttui ja heitti kourallisen kullakolikkoja hänen eteensä pöydälle, muuttui talon omistaja totiseksi ja alkoi keskustella asiasta vakavasti. Ja lopulta heillä syntyi kuin syntyikin talonkaupat. Antilla oli millä maksaa, ja hän suoritti talon hinnan kullalla, maksoi kaiken tinkimättä, sillä olihan hän nyt upporikas.

« ennenkuin Antti oli näyttänyt hänelle rahasäkit.»

Uudeltavuodelta Antti saikin jo talon haltuunsa. Hän meni Liisan kanssa naimisiin ja alkoi viljellä maata ja hoitaa isäntänä sitä tilaa, jossa ennen oli renkinä palvelut.

Pyhäsaaren hän myöskin osti, ja sille paikalle, josta hän aarteen oli löytänyt, rakennutti hän komean huvimajan.

Mutta varsaa, jolla hän oli noutanut aarteen, hän erikoisesti suosi ja hoiteli sitä itse parhaan mukaan. Ja kun se oli kehittynyt täysikasvuiseksi hevoseksi, ei sillä tehty mitään töitä eikä sitä saanut kukaan muu liikutella kuin isäntä itse. Ainoastaan vie raisilla käydessä hän Liisoneen sillä ajeli. Vanhana hevosenä sillä ei ollut muuta tehtävää kuin kerran vuodesa viedä isäntänsä perheineen joulukirkkoon. Antilla ja Liisalla oli näet ennen pitkää monta vallatonta pojanvekeä ja iloista tytön tyylykkää kasvamassa. Jonkinlaisia aarteenetsijöitä heistäkin tuli, vaikkeivät voineetkaan turvautua yksioisiin varsoihin.

Sellainen on tarina Pyhäsaaren aarteesta, jonka valkean niin monet olivat nähneet ulapan takana loimottavan.

Hiihtämässä.

Hyyssä puut ja pensaat hohtaa,
hehkuin tuike tuikkeen kohtaa,
kireä on pakkanen.

Kuuset yltään lunta puistaa,
nytpä vasta lyly luistaa,
ulos, pojat, hangellen!

Tammen laine jään on vanki,
Säkenöiden hohtaa hanki,
viima raikas viheltää.

Mutta emme yhtään pelkää,
matkamme käy järven selkää,
ulvahtelee alla jää.

Kovin pakkanen nyt paukkaa,
jänö valkee tuolla laukkaa,
perään, pojat, painakaa.
Härnäämme nyt halkihuulta,
kuisoitamme kylmää tuulta,
mies, ken moiset kiinni saa!

Jää et täällä, jänö, lankaan,
kiidämme nyt poikki kaukaan,
kuuran kiteet kipunoi.

Tuolla kohoo korven parras,
kuuluu honkain humu harras,
kuusten syvät urut soi.

Silmät hohtaa, hehkuu posket,
suonissa käy verten kosket,
kutrit häilyg, hymyg suu.

— Päivän painuessa alas
kotiin poikajoukko palas,
lieden ääreen kokoontuu.

Aarnti Ronta.

Silkkiuikka, kaislarantojen asukas.

Kirjoittanut ja kuvittanut K. E. Kivirikko.

Kevät tuli tavallista aikaisemmin Rautonselän rannoille. Jo huhtikuun lopulla lorisivat purot notkoissa, joihin lämmin sulavesi valui ympäröiviltä mäkimailta. Pellon ojat olivat tulvillaan ja avovesi reunasi lahden perukat, jonka hauraalla jäällä ka-

lastaja taivalsi tynesti rysilensä. Kalat pitivätkin jo aika molsketta ojan suussa, joka varemmin kuin muut paikat oli vapautunut jääpeitteestänsä, ja sinne ne isot hauetkin tuppautuivat matalalle kutemaan. Rastas räkötöi rantalepikössä, peipponen viserteli raikasta kevätlauluansa, kottarainen kantoi roskia pesäänsä ja varis asteli tarkkana jään reunalla toivoen löytävänsä jotakin herkullista syötävää.

Silloinpa ilmestyi eräänä päivänä Annilan lahteen muutama sorsa ja heti sen jälkeen silkkiuikkapari, ehkä sama joka aina ennenkin oli siinä asustanut. Kukapa tietää, kuinka kaukaa se olikaan tänne tullut, vaikkapa olisi talveansa Niilin rannoilla viettänyt. Siellä oli sillä ollut ruokaa yltäkülläisesti: pieniä kalanpoikasia, toukia y. m. ja vaikea oli käsittää, miksi se ei siellä pysynyt ja sinne jäänyt. Tänne kylmään Pohjolaan kuikat vain tulivat tuon pitkän matkan eivätkä uupuneet, vaikka pieniä siipiään tuimasti räpyttivät. Koti-ikävä ne tänne sieltä ajoi, olivathan ne täällä Suomessa itsekkin syntyneet, täällä poikasiaan vaalineet ja opettaneet. Ja siinä mielessä ne nytkin tänne saapuivat sukuansa jatkamaan, elämään onnen ja ilon aikoja. Mutta kohtalo olikin toisin määrännyt.

Jäät heikkenivät päivä päivältä, avovesi laajeni, a kun pohjatuuli parina päivänä rajusti puhalsi, lakaisi se koko lahden puhtaaksi. Kellastunut kaisla, joka syksyllä oli jäähän juuttunut, katkeili, kohosi kevyenä pinnalle ja ajautui rannoille isoiksi röykkiöiksi. Mutta matalikoille jäi tuo jäykkä pillistö pystyyn jonkunlaiseksi aallonmurtajaksi, kätköpaikaksi vesilinnuille ja niiden pesille.

Molsketta, kaakatusta ja korinaa kuului nyt yhtenä Annilan lahdesta, sillä pari muutakin silkkiuikkaparia oli sinne asettunut asumaan. Toisinaan ne kaikki olivat yksillä paikoilla kaikessa sovussa uiden ja sukeltaen, väliin ne taas kinastelivat ja vedenpinnalla juosten ajoivat toisiaan takaa tai ehkä vain pelkästä tyytyväisyydestä ja elämänhalusta mellastivat. Tuon tuostakin ne sukelsivat, kohoten pinnalle aivan toisesta paikasta kuin mihin olivat kadonneet. Väliin ei ollut pinnalla kuin yksi ainoa ja pian sekini katosi toisen siinä samassa tullessa näkyviin. Ne olivat löytäneet pientä kalaa kokonaisen parven ja päättäneet täyttää vatsansa herkkupaloilla. Ja jos lintuja clisi ollut enemmän, ei montakaan kalaa olisi ehjin nahoin päässyt pakoon.

Oli nautintorikasta tarkastaa noiden kauniiden lintujen elämöimistä, niiden sulavia liikkeitä, niiden siistiä pukua ja myllerrystaitoa. Niiden vatsapuolen höyheny-

on lumivalkea, hopeanhohtoinen ja niin tiheätä, että se ei läpäise pienintäkään vesipisaraa. Selkäpuoli on melkein musta, tummasta pääläestä kohoaa kaksi siroa töyhtöä ja poskissa on ruskea parta, jonka lintu voi kohottaa tuuheaksi kaulukseksi. Nokka on pitkä, vahva

ja terävä, jalat ovat ruumiin perällä, melkeinpä pyrstön paikalla, jota ei ole ensinkään. Nilkat ovat aivan litteät kuten varpaatkin ja kynnet leveät kuin omissa sormissamme. Eteenpäin siirryttäessä jalat oivallisesti halkovat vettä, mutta varpaat muodostavat potkaistessa leveän vettä vastustavan pinnan. Arkoina ja jotakin peläten ne uivat niin syvällä, että vain hoikka kaula ja palloksi pyöristetty pää ovat näkyvissä, mutta tynnellä pinnalla ne toisinaan ovat kuin vedestä koholla. Ovatpa

ne joskus kyljelläänkin toinen jalka ilmassa, jolloin niiden valkea vatsa hopeana hohtaa auringon paisteessa.

Kukin pari valitsi oman pillistön pesäpaikaksensa. Tuulen ajamia, puoleksi lahonneita pillinpätkiä, kortteita ja sammalia ne kokosivat mättääksi, kunnes se kannatti linnun vajoamatta. Kun mätäs suurella tavalla oli saatu valmiiksi, katseltiin sitä niin puolelta kuin toiseltakin, mutta varmaankaan se ei tyydyttänyt, koska se hylättiin ja jätettiin oman onnensa nojaan. Vai olisiko hylkäämisellä ollut jokin tahallinen, eksyttävä tarkoitus? Miten olikaan rakennettiin toinen ja kolmaskin pesä samaan ryteikköön, ja tämä sai jo kelvata. Siinä istui nyt naaras uskollisesti päiväkaudet painaen mättään melkein veden rajaan, ja viikon perästä siinä oli neljä valkeata, omituisen pitkää, molempiin päihin suippenevaa munaa. Joka kerta kun lintu pesästensä poistui, kokosi se nokallansa märkiä sammalia muniensa peitteeksi, ettei kukaan niitä näkisi. Eikä niin läpimärkää

— Ja siinä kiireessä munat jäivät peittämättä.

— iski vahvan nokkansa läpi munan —.

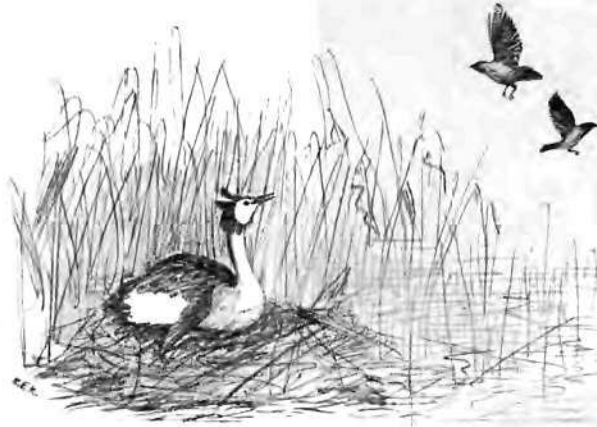
pesää olisi voinut muuksi luulla kuin tuulen ajamaksi roskaläjäksi, sen vähemmän käsittää, että märissä sammaleissa oli muniakin.

Kun munia oli täysi määrä, jäi naaras niitä hautomaan eikä enää vapaaehtoisesti pesästänsä poistunut. Parissa muussakin pesässä saman lahden perukassa istui silkkikuikka poikastensa syntymistä odottelemassa. Mutta kalastajat pitivät rysiään rannan ruohikossa lahnan kutua odotellen, ja kuikat eivät saaneet olla rauhassa. Joka kerta kun ne kuulivat airojen loisketta, ne pakenivat pesästänsä ja sukelsivat pohjaan peitettyään ensin munansa huolellisesti. Usein tuli kalastaja rysillensä niin hiljaa, etteivät kuikat sitä ajoissa huomanneetkaan, ja siinä kiireessä munat jäivät peittämättä. Ne huomasi rantalepässä tähystelevä varis, joka niitä jo kauan oli mielistelty, sillä nälkäiset poikaset sammalmättäällä rätkyivät emolta herkkuja pyytäen. Se lensi pesämättäälle, iski vahvan nokkansa läpi munan, niin että kärki tuli ulos toiselta puolelta, ja vei sen rannalla odottaville poikasilleen. Haukunnan tapaista korinaa, siipien kahinaa ja tappelua kuului poikalaumasta, sillä kukin tahtoi saada osansa, mutta isoin ja voimakkain sen yksin lopulta suuhunsa hotkaisi. Emo heti riensi takaisin, lävisti toisenkin munan samaan tapaan ja kantoi sen rakkailleen. Mutta lentokykyisinä muut eivät enää maltaneet odottaa, vaan lensivät katsomaan, mistä emo niitä nyt näin yhtäkkiä oli löytänyt, ja pesämättäällä ne söivät loputkin munat. Levottomana uiskenteli kuikka vähän matkan päässä, sukelsi ja taas pinnalle kohosi, mutta kalastajan läheisyys sitä pelotti, eikä se uskaltanut tulla pesälle omaisuuttaan puolustamaan. Vasta kun vene oli poistunut kauemmas, se kohosi pesällensä, tonki pari kertaa sammalikkoa ikäänkuin jotakin etsien, ja kun sieltä ei mitään löytänyt, päästi se surkean korinan ja sukelsi kauas pois.

Pari viikkoa silkkikuikka suri menetettyjä muniaan, mutta sitten se rakensi uuden pesän lahden keskellä kas-

»- emo kantoi niitä selässensä -»

»- asettui hyökkäyasentoon terävä nokka ojolla -»

vavaan ruohistoon ja muni siihen kolme munaa. Nekään eivät jääneet variksilta huomaamatta, sillä lahden yli lennellen ne saattoivat nähdä, mitä tiheässäkin kaislikossa tapahtui. Arkana kuikka taas väisti airon loisketta kuullessaan ja äkkiä yllätettynä sen valkeat munat nytkin jäivät peittämättä, mutta heti kun varis, joka oli tullut yhä tunkeilevammaksi, lähestyi pesää ja laskeusi kaislikkoon, sukelsi kuikka pinnalle juuri pesän vierestä, asettui hyökkäyasentoon terävä nokka ojolla, ja munanryöstäjä sai mennä tiehensä. Ja kun se huomasi, että kalastajat eivät sitä sen pahemmin häirinneet, se ei enää pesästänsä lähtenytäkään, vaan päätti paikalla puolustautua. Kahdesta muustakin pesästä olivat munat jo ryöstetyt ja silkkikuikat tuskastuneina jättäneet koko lahden.

Vielä heinäkuun puolivälissä istui silkkikuikka pesällensä. Eräänä päivänä kuoriutui munasta poikanen, pieni pitkäraitainen olento, joka heikkona hoippui mättään reunalla. Silloin tulivat varikset oikein miehissä

ja tekivät lopun sekä poikasesta että jälleolevista vielä kuoriutumattomista munista.

Kauan uiskenteli onneton silkkikuikkapari rantoja, jotka nyt olivat tulleet yhä ruohoisemmiksi. Useasti ne näyttäytyivät ulapallakin, jonne eräs muualta tullut pari oli vienyt isot poikasensa kalastelemaan. Mutta kesä oli paraimmillaan, lapset pulikoivat lämpimässä rantavedessä ja lehtokerttakin lauleli, kuten varemmin, rantapensaikossa. Vielä oli pari kuukautta kesästä jällellä ja yhtä pitkä aika lisäksi, ennenkuin pakkasen rupeaisi hätyyttelemään ja rannat jäätymään. Nyt lentelivät jo variksenpoikasetkin omin päin, ja pelloilla oli niille yltäkyläisesti ruokaa. Silkkikuikissa heräsi uusi toivo, surut ja vastoinkäymiset unohdettiin, ja kolmannen kerran ne rupeivat pesää rakentamaan, tällä kertaa lahden suulle keskelle korkeata pillistöä, jonka kätköstä ei varisakaan sitä voinut löytää. Heinäkuun lopussa oli pesässä kaksi munaa, joita ei kukaan häirinnyt ja elokuun puolivälissä niistä tuli untuvapoikasita. Ne olivat ihmeen sievät: pehmeän untuvan peittämät, pitkittäin mustaraitaiset, vatsapuoli kuitenkin puhtaan valkoinen, otsassa paljas punainen nahka, koivet harmaat ja nokka lyhyt typäkkä vain. Ensimmäiset päivät emo kantoi niitä selässensä ja auringossa paistatti, sitten se otti ne siipiensä suojaan ja sukelsi pohjaan saalista noutamaan.

Alkoi sitten tuo onneton aika, jolloin linnustajat lähtevät aamuvarhain murha-ase kädessä saalista tähystelemään. Oudosti kajahti pyssynpauke kaikkialta ja peloissansa oli emo ottanut poikasensa selkäänsä. Oli vielä jotenkin hämärä ja hienosti sataa tihutti, kun vene ruohikosta lähestyi. Metsästäjä näkee oudon linnun istuvan paikallaan ruohikon reunassa tavallista pulleampana. Hän ojentaa aseensa, laukaus kuuluu, ja kun kaiku vaimenee, makaavat tynnellä pinnalla molemmat poikaset kuolleina. Epätoivoissaan emo huutaa poikasiaan, jotka eivät enää hievahdakaan paikastansa, ja sydän pakahtumisillaan se ui pois kauempana odottavan puolisonsa seuraan.

Paimen ja joutsenet.

Joulupukille kirjoittanut *Larin Kyösti*.

Kuvittanut *Rudolf Koivu*.

Resä-illan ihanuudessaan
kolme joutsenta ui yli lahden,
oli yhdellä kruunu kulmillaan,
muut soluivat kaihossa kahden.

Rävi paimenpoikanen polkujaan
ja hän kiipesi rannan puuhun,
ne kolme joutsenta joikuessaan
ui rantahan salmensuuhun.

Ne heittivät hiekalle hahmonsaa,
ne nuoriksi neidoiksi vaihtui,
oli nuorin ja kolmas prinsessa,
hänen huutonsa joikuhun häihtui:

„Vain kerran vuodessa muotomme näin
sai vaihtua valheemme sulkaan;
ken vangita voi minut kruunupäin,
hän taikansa taidolla tulkaan!”

Näki paimenpoikanen ihmeissään,
miten prinsessa säikällä sätki,
lepäs laineilla, läikkyi leikkimään —
sulat säihkyvät poika nyt kätki.

Rävi neidot rannalle astelemaan
sinisillalle salmensuussa;
ei löytänyt prinsessa sulkiaan,
näki paimenpoikasen puussa.

Ja hän pyyteli pensaissa piillessään:
„Mua, ihmisen poika, säästä,
veden vihreän velhon orjaksi jään,
jos et sulkaani lentohon päästä!

Saat kruunun, veikeä veiton,
sen pääryt ja päiväni kunnaat!”
— „Sano taikasi, noiduttu neitonen,
minä annan lempeni lunnaat!”

— „Olemukseni vastavoima on veen,
olin aine jo ennen aikaa.”

— „Minä polttaen untuvas uhriks teen,
tulen voimalla taltutan taikaa!”

Löi lieska nyt liekkihin untuvan,
se sammuen laineilla läikkyi,
oli talttunut taika prinsessan,
hän valkeissa vaatteissa väikkyi.

Ja silloinpa väylää väikkyvää
meren ääriltä saapui haaksi,
katos hahmo kuin kuolevan joutsenen
pää
meren aaltoihin ainiaaksi.

Sädesiivillä siinnossa soiluen
lumivalkeat purjehet hohti,
ja ne prinsessan vei ja sen paimenen
sadun suurta saarta kohti.

Noitalakki

Lasten näytelmä. Joulupukille kirjoittanut Heikki Jartti. Kuvittanut Rudolf Koivu.

Henkilöt:

Lassi, pieni poika.
Kerjuu-Kalle, iso poika.
Äiti.

Näyttämönä on yksinkertaisesti kalustettu huone, josta yksi ovi johtaa ulos, toinen toiseen huoneeseen. Ovet sijoitetaan niin, kuinka näyttämö myöten antaa. Näyttämön-etualla on pöytä, jolla on sokerirasia ja muut kahvineuvot.

Lassi (istuu tuolilla selkä ulko-oveen päin. Ottaa taskustaan kymmenmarkkasen ja katselee sitä. Koettaa opetella viheltämään).

Kerjuu-Kalle (kurkistaa ensin ulko-ovelta. Hiipii sitten Lassin huomaamatta hänen taakseen. Puhallelee sormiinsa. Puhuu itselleen). On siellä pakkanaan!

Lassi (puhuu itselleen). Viime kesä oli mukava kesä! Silloin oli metsässä mustikoita ihan mustanaan! Minäkin poimin niitä niin paljon, että kun möin ne, niin sain niistä tämän rahan. Tämä on kymmenenmarkkaa. Tuossa on kymmenennumeroikin ja tuossa. (Osottelee numeroita sormellaan.)

Kerjuu-Kalle (on kurotellut kaulaansa Lassin takana nähdäkseen rahan ja puhuu, yhä Lassin takana pysyen, itselleen). Onpa totta tosiaan tuolla Lassi-naskalilla kokonainen kymppi! Sillä rahalla sitä saisi jo koko joukon tupakkaa!

Lassi (puhuu itselleen). Kun nyt on jouluaatto, niin minä juoksen kauppaan ja ostan tällä rahallani äidille ja isälle joululahjoja. Lahjat panen sitten salaa äidin ja isän tyynyn alle. Kun he aamulla heräävät, niin luulevat sitten, että joulupukki ne on sinne tuonut. Mutta mitähän minä ostaisin? Jaa-ai! Isälle minä ostan paperosseja. Isä on aina niin mieluisen näköinen, kun joku vieras antaa hänelle paperossin. Ja sitten hän rupeaa puhallelemaan savurenkaita ilmaan, ja minä saan katsella niitä renkaita koko joulun. Ja äidille minä ostan sokeria, että hän saisi juoda jouluna oikein paljon kahvia. Mutta osan sokerista minä jätän itselleni joulusokeriksi. Sitä on sitten mukava imeä massutella.

Kerjuu-Kalle (puhuu itselleen yhä Lassin takana pysyen). Kyllä minun täytyy saada tuo Lassin kymppi itselleni vaikka millä keinolla. Mutta millä ihmeen konstilla minä sen saisin?

Lassi (katselee yhä rahaansa). Minun tekee aina niin hirveästi mieli sokeria. Jos ei äiti olisi tuolla toisessa huoneessa joulusiivoja tekemässä ja jollei tuo ovi olisi raollaan, niin ottaisin minä nytkin tuosta sokeriastiasta sokeripalan, pienen vain.

Kerjuu-Kalle (puhuu itselleen). Vai tekee pikku isännän mieli sokeria! No sitten minä kyllä voin narrata häneltä itselleni tuon kympin. Minun taas tekee aina mieli tupakkaa, ja minä ostan sitä koko tuolla rahalla. Ennätän vielä hyvin, ennenkuin kaupat jouluaaton vuoksi suljetaan. Onhan minun kyllä kova nälkäkin, mutta sittenkin minä ostan tupakkaa. Kun nyt vain saisin Lassilta tuon kympin.

Lassi (puhuu itselleen). Äiti sanoo, että ken ottaa omin lupinsa sokeria, hän varastaa ja että varkaus on rikos ja rikosta seuraa aina rangaistus. Mutta jos ei äiti näkisi minua, kun minä varastan sokeria, niin ei siitä sitten seuraisi piiskaaminen. (Nousee ja menee pöydän luo huomaamatta Kerjuu-Kallea. Kasvot ovat katsojiin päin.) Jos minä saisin nyt itseni näkymättömäksi, niin ottaisin tuosta astiasta yhden sokeripalan. (Katselee halukkaasti sokeriastiaan.) Yhden ainoan hyvin pienen palan. (Nieleskelee tyhjää.) Ei se nyt olisi varastamista, kun minä kuitenkin vielä tänä päivänä annan äidille joululahjaksi paljon enemmän sokeria.

Kerjuu-Kalle (on entisellä paikallaan, puhuu itselleen). Nytpä keksin, miten petkutan Lassilta kympin! Teen siinä kyllä väärin, mutta minun tekee aina niin julmasti mieli tupakkaa, että en voi sitä saadakseni olla varastelematta ja pettämättä.

Lassi (katselee yhä sokeria, puhuu itselleen). Niin, jospa minä saisinkin itseni näkymättömäksi, ettei äiti minua näkisi, niin ottaisin minä tuosta tuon pienimmän palasen, mutta nyt en uskalla ottaa. Äiti voi katsella minua tuolta toisesta huoneesta, ja sitten hän minut piiskaisi. (Vilkuu toisen huoneen oveen päin.)

Kerjuu-Kalle (astuu Lussia kohden). No päivää taas, Lassi!

Lassi (säpsähtää ja kääntyy Kalleen päin). Ka, päivää! Sinäkö se olitkin, Kerjuu-Kalle?

Kerjuu-Kalle. Minähän tässä olen. Olen kulkenut talosta taloon katsomassa, joko niihin pian joulu joutuu, mutta en ole vielä saanut missään jouluruokia.

Lassi. Onko sinulla taas nälkä?
 Kerjuu-Kalle. On ja kova onkin. Mutta ei nyt puhuta siitä. Oikeastaan minulla oli tänne sellaista asiaa, että tulin kauppaamaan sinulle tätä lakkiani. (Ottaa lakin päästään ja silittelee sitä kädellään.)

Lassi. Mitä minä tuollaisella räysällä tekisin?
 Kerjuu-Kalle. Itse sinä, poika, räysä olet, mutta ei tämä minun lakkini!

Lassi. No räysä se on aina oikean lakin rinnalla!

Kerjuu-Kalle. Mutta tällä voi noitua!
 Lassi. Älä höpötä, anna hapata!

Kerjuu-Kalle. Joka panee tämän lakin korville käännettynä päähänsä, se tulee näkymättömäksi.

Lassi (uteliaana). Älä nyt!
 Kerjuu-Kalle. Ja se on vielä tottakin!

Lassi (kääntyy pois Kallesta). Jos minullakin olisi sellainen lakki, niin sittenhän minä voisoin ottaa sokeriastiasta sokeria aina, kun mieleni sitä tekee, vaikka äiti olisikin huoneessa. Kyllä minun täytyy saada itselleni tuo Kerjuu-Kallen lakki. (Kääntyy Kalleen päin.) Saat kupillisen aamulla keitetyitä perunoita, jos annat lakkisi minulle.

Kerjuu-Kalle. Lapsia niin narrataan, mutta ei minua!

Lassi. Saat silakansuolavettäkin!
 Kerjuu-Kalle. Ei pane kaupan äänellä.

Lassi. Saat vielä neljänneksen leipääkin!
 Kerjuu-Kalle. Älä sinä, poika, puhu satuja!

Lassi. Saat puolikkaan!
 Kerjuu-Kalle. Pidä itse sun puolikkaasi!

Lassi. Kun äsken sanoit, että sinulla on kova nälkä, niin minä annan sinulle lakistasi kokonaisen leivän. Eikö se jo riitä?

Kerjuu-Kalle. En minä noitalakkiani leipään vaihda. Rahaa siitä saada täytyy ja paljon!

Lassi. Kuinka paljon?
 Kerjuu-Kalle. Sata markkaa.

Lassi. Ei minulla ole niin paljon rahaa.

Kerjuu-Kalle. No paljonko sinulla olisi?

Lassi (näyttää Kallelle rahansa). Tämä kymmenen markkaa minulla olisi, mutta tällä minä ostan äidille ja isälle tänä päivänä joululahjoja.

Kerjuu-Kalle. Mitä sinä hassuttelet? Niillähän on joululahjoja sinullekin antaa. Voisinhan minä myödä sinulle tämän lakkini kymppilläkin, kun sinä olet ollut minulle aina hyvä.

Lassi. Olenhan minä haukkunut sinua usein.

Kerjuu-Kalle. Niin, mutta toiset pojat kivittävätkin minua. (Kääntelee lakkiaan Lassin silmien edessä.) Osta nyt tästä itsellesi hyvä noitalakki, niin et koskaan sitä kauppaasi kadu!

Lassi (epäro). En minä tiedä...

Kerjuu-Kalle. No koeta ainakin tätä päähäsi!

Lassi (ottaa lakin ja katselee sitä). Ei tämä sentään niin huono räysä olekaan, kuin minä luulin. Ja kun tämä tekee näkymättömäksi, niin...

Kerjuu-Kalle. Annas kun minä panen lakin sinun päähäsi! Näin. (Panee lakin korville käännettynä Lassin päähän.) No mihinkä sinä nyt jouduit?

Lassi (nauraa). Tässähän minä seison. Etkö näe minua?

Kerjuu-Kalle. En!
 Lassi. Eikö minua näy yhtään?

Kerjuu-Kalle. Ei yhtään! Ei pikkuvarvastakaan!

Lassi (on lakki yhä päässään, pistää sokeriastiasta palan suuhunsa). Etkö nytkään nähnyt?

Kerjuu-Kalle. En. Ääni vain jostakin kuuluu.

Lassi (imeskelee sokeripalaansa, ottaa lakin päästään ja katselee sitä). Kyllä sokeri on makeata! Ja tämä onkin oikein velholakki! Kyllä minä ostan tämän sinulta. Tästä saat kympin. (Antaa rahan Kallelle.) Kaipa isällä ja äidillä joululahjoja on, vaikka en minä heille mitään annakaan.

Kerjuu-Kalle. Onhan toki! (Panee rahan taskuunsa.) Tätä kauppaat et sinä, Lassi, ikänä kadu! Enkä minä olisi muille noitalakkiani niin halvalla myönytään kuin sinulle. Mutta kyllä minun nyt täytyy lähteä seuraavaan taloon. (Kääntyy ovelle. Puhuu itseksensä.) Enpä minä olisi uskonut Lassiä niin tyhmäksi! Nyt ei Kallelta puutu joulutupakkaa! (Juoksee ulos avopäin.)

Lassi (katselee lakkia). Kyllä oli Kerjuu-Kalle tyhmä, kun möi noitalakkinsa niin halvalla. Kelpaakos minun nyt syödä sokeria aina, milloin mieleni tekee, vaikka äiti onkin huoneessa.

Äiti (tulee toisesta huoneesta). Nyt on joulusiivo siivottu. Jos isä tuo kuusen, niin saat sinäkin, Lassi, ruveta äidin kanssa sitä koristelemaan. Äidin pitää vielä parsia isän sukat, että isä tarkenisi viedä meidät huomenna joulukirkkoon. (Istuu tuolille ja rupeaa parsimaan.)

Lassi (painaakin lakin syvään korvilleen). Kyllä sokeri on niin imelää, että minä otan sitä vieläkin yhden palan. (Ottaa ja syö.)

»Voisinhan minä myödä sinulle tämän lakkini kymppilläkin . . .»

Äiti (puhuu itselleen). Mutta johan tuo Lassi nyt varastaa sokeria ihan minun silmien edessä.

Lassi (riemuitsee itselleen). Ei äitikään näe minua! (Taputtelee lakkiaan pitäen sitä yhä päässään.) Tämä on mainio lakki! Ja nyt minä syön nuo sokeripalat kaikki! (Rupeaa syömään rauhallisesti sokeria sokeriastiasta.)

Äiti (tarttuu äkkiä Lassin käsivarteen). No mutta Lassi! Sinähän varastat äidin sokerial!

Lassi (säikähtää). Kuulitko sinä sen?

Äiti. En! Mutta minä näin sen.

Lassi. Mutta minullahan on tämä noitalakki!

Äiti. Mikä noitalakki?

Lassi (ottaa lakin päästään ja näyttää sitä äidille). Minä maksoin tästä lakista Kerjuu-Kallelle kymmenen markkaa, kun tämä tekee näkymättömäksi.

Äiti (ottaa lakin Lassilta). Vai niin! Sinä uskoit Kallen valheen, kun tahdoit varastaa sokeria. Tämä lakki ei ole minkään arvoinen. Ja vaikkapa olisikin, niin annamme sen Kallelle takaisin, kun hän tulee käymään. (Asettaa lakin nauhaan.) Mutta nyt sinä, Lassi, olet ollut niin paha, että äidin täytyy rangaista sinua. (Ottaa seinänraosta vitsan oikeaan käteensä ja tarttuu vasemmalla Lassin käsivarteen viedäkseen hänet toiseen huoneeseen piiskattavaksi.)

Lassi (haraa vastaan itkien). Ai-ai-ai-jaai! Voi-voi-vooi! Älä-älä-älä! Piiskaa Kerjuu-Kallea, Kallea, Kallea...!

Äiti (pysähtyy ja hellittää otteensa). Etkö sinä ole mielestäsi nyt rangaistusta ansainnut?

Lassi (nyyhkien). Olen, äiti; mutta anna rakas äiti, anteeksi!

Äiti. Kun Lassi pyytää, niin äiti antaa anteeksi. Älä nyt enää itke!

Lassi (vähemmän nyyhkien). Kiitos, rakas äiti! Mutta nyt en minä voi ostaa äidille ja isälle joululahjoja, kun Kerjuu-Kalle sai minun rahani.

— Tarttuu Lassin käsivarteen viedäkseen hänet toiseen huoneeseen piiskattavaksi.

Äiti. Se on sinulle rangaistukseksi äskeisestä pahuudestasi.

Lassi (surullisena). Saako Kerjuu-Kallekin rangaistuksen, kun petti minua lakkikaupassa?

Äiti. On tainnut ja saada, koska kuuluu tulevan tiellä itkien.

Kerjuu-Kalle (tulee avopäin, pitelee käsillä korviaan, itkee). Minä ostin itselleni paljon tupakkaa jouluksi ja poltin sitä tuolla tiellä enkä huomannutkaan, kun korvani paleltuivat.

Lassi (innokkaasti). Tarvitsikos sinun pettää minua lakkikaupassa! Se oli sinulle oikein!

Äiti. No, no, Lassi! Jouluna sovitaan ja unohtetaan kaikki riitaisuudet. Kalle saa jäädä meille jouluksi ja

saa lakkinsa takaisin. Mutta tupakoida et sinä, Kalle, meillä saa.

Kerjuu-Kalle. En minä tupakoi enää koskaan.

Äiti. Taivaallinen isä auttakoon sinua pitämään, mitä nyt lupaat. (Katselee Kallen korvia). Eivät nämä ole pahoin paleltuneet. Mene nyt ulos ja hiero niitä lumella. Tule sitten sisälle, niin minä panen korviisi lääkettä, ja huomenna ne ovat jo aivan terveet.

Kalle. Paljon kiitoksia, hyvä emäntä, ja antakaa minulle anteeksi, mitä minä tein äsken Lassille.

Äiti. Mielelläni, etenkin näin jouluna. Mutta mene nyt hieromaan korviasi!

Kerjuu-Kalle. Kyllä, emäntä. (Menee ulos.)

Äiti (katsahtaa akkunaan). Johan isä tuleekin! Lassi (juoksee akkunaan). Onko isällä joulukuusi?

Äiti. Näkyy olevan.

Lassi. Minä menen isää vastaan! Voi, miten hauskaa, kun isällä on joulukuusi. (Juoksee hyp-pien ulos.) Jospa meillä olisikin joulu aina!

Äiti. Tuolla toisessa huoneessa on sitä korvalääkettä... (Menee toiseen huoneeseen.)

Esirippu.

Muistolauseita.

Hän, ken muita armahtaa, itse siunauksen saa.

Mielitekos pienoiset jos voit lasna hillitä, kiusaukset vastaiset ei voi sua villitä.

Turhaan joutilaisuudesta laiska hakee riemua, etsimättä ahkera saa sen työnsä vieruksesta.